

Brusselse wandelingen

Neder -Over- Heembeek

Stad Brussel
Cel Historisch Erfgoed
Anspachlaan, 6
1000 Brussel, Tel. 02 279.30.10

10

Neder-Over-Heembeek

Inleiding

Neder-Over-Heembeek, gelegen ten noorden van Brussel - tussen Vilvoorde, het kanaal van Willebroek, het koninklijk domein en Laken -, werd in 1921 ingelijfd bij het grondgebied van de Stad Brussel. Dit oude dorpje uit de Zennevallei wordt heen en weer geslingerd tussen zijn rurale verleden en zijn industriële en residentiële heden.

De oudste vermelding van het dorp vinden we in een douarieakte uit 1149. De naam Neder-Over-Heembeek verwijst naar de twee heerlijkheden die vroeger het grondgebied vormden en genoemd naar hun ligging stroomafwaarts - *neder* -, en stroomopwaarts - *over* - van de Heembeek, die uitmondt in de Zenne. De twee middeleeuwse kernen van de gemeente worden in 1814 verenigd en vormen vanaf dan één entiteit. Hoewel de structuur van de Stad nu een geheel vertoont, zijn er toch nog overblijfselen van die dubbele oorsprong zoals de twee oude kerken die er nog staan: de Sint-Niklaaskerk in Over-Heembeek en de Romaanse toren van de oude Sint-Pieter-en- Pauluskerk.

Zicht op de oude Sint-Pieter-en-Pauluskerk (ASB, FCP)

Kaart van de Oostenrijkse Nederlanden gemaakt op initiatief van de graaf van Ferraris, 1776 (KBR©)

Het kanaal van Willebroek, dat Brussel verbindt met de zee via de Rupel en de Schelde, heeft een belangrijke impact op het landschap rond Neder-Over-Heembeek. Het is gegraven door de Stad Brussel tussen 1550 en 1561 om een einde te maken aan de moeilijkheden van de binnenscheepvaart op de bochtige Zenne en zich te bevrijden van het voogdijschap van de stad Mechelen en

de heffingen op de goederen. Vanaf deze periode verschijnen verschillende buitenverblijven en herbergen op de oevers van het kanaal en maken Brusselaars op zondag graag een uitstapje naar Neder-Over-Heembeek. In de loop van de 19e eeuw vaarden plezierboten dagjesmensen van Brussel naar Vilvoorde. Na de Eerste Wereldoorlog zet de verspreiding van het spoorwagennet geleidelijk aan een punt achter het gebruik van dit vervoermiddel en deze vrijetijdsactiviteit.

De François Vekemansstraat in de 19e eeuw (ASB, FCP)

In de loop van de 19e en 20e eeuw is de agglomeratie aanzienlijk veranderd: velden, boomgaarden en weilanden zijn geleidelijk verdwenen, de grote buitenverblijven aan de rand van het kanaal hebben plaats gemaakt voor belangrijke industriezones onder druk van een toenemende urbanisering en de ontwikkeling van secundaire en tertiaire activiteiten. De industriële activiteit heeft zich na de inlijving langs het kanaal geconcentreerd (met de verbreding van het kanaal ter hoogte van de Van Praetbrug onder Leopold II om zo de voorhaven van Brussel te vormen), terwijl landbouw en woonhuizen de hellingen hebben ingepalmd. De vestiging in de gemeente van talrijke familiale exploitaties van snijbloemen en de woonactiviteit verbonden aan de industrialisatie verklaren de aanwezigheid van verschillende bescheiden constructies en serres die tot het einde van de Tweede Wereldoorlog een belangrijk deel van de woonvorm kenmerken. Neder-Over-Heembeek heeft niettemin een opmerkelijke historische kern bewaard en bezit een hedendaags privé- en industrieel erfgoed dat de moeite waard is.

Zicht op de Budabrug (ASB, Fl. C 2725)

Beeldhouwwerk Hembecca

1 Boomgaardpad. Hembecca.

In 1966 stelt beeldhouwer Albin Courtois (1928-) in het Cultureel Centrum van Brussel de maquette voor van een werk getiteld *Hembecca*. Deze veelvuldig onderscheiden kunstenaar – o.a. met de beroemde Prijs van Rome (1962) – raakte bekend door de verwezenlijking van totemistische beeldhouwwerken. Hij maakt ook intiemere werken waaronder *La Tendresse maternelle* (De moederlijke Tederheid) opgesteld op het balkon van een huis van de architect Josse Franssen (verderop vermeld). De beslissing van de gemeenteraad om het werk aan te kopen werd echter maar op 1 oktober 1973 bij stemming goedgekeurd. De inhuldiging vindt plaats op 24 mei 1975 ter gelegenheid van het 800-jarig bestaan van Neder-Over-Heembeek. *Hembecca* is zo een symbool geworden dat verwijst naar de historische oorsprong van de gemeente, een getuige van de eensgezindheid met de twee aangrenzende gemeenten, Haren en Laken, maar eveneens een teken om te integreren in de grote verkeersaders waarlangs je Neder-Over-Heembeek binnenrijdt. Na vele discussies werd het beeldhouwwerk uiteindelijk in een rustig parkje langs de Oorlogskruisenlaan ondergebracht.

Modernistische voordeur van het huis in de Heembeekstraat 199

2 Heembeekstraat 199.

Dit werk van de architect Josse Franssen (1906-1990) is een van de eerste ontwerpen van deze belangrijke figuur voor de modernistische Belgische architectuur. Het huis onderscheidt zich door discrete modernistische kenmerken. Het is immers op de eerste plaats ontworpen om de bewoners zoveel mogelijk intimiteit te bieden, en ze dus niet volledig aan de blikken van voorbijgangers bloot te stellen. Het huis wordt betreden via een schuine deur, een motief dat we eveneens op de eerste verdieping terugvinden en dat getuigt van de intentie om een zekere afstand te scheppen tussen de woning en de straat. Om dezelfde reden keert het beeldhouwwerk van de Neder-Heembeekse beeldhouwer Albin Courtois (1928-) op het balkon van de eerste verdieping het stadsverkeer de rug toe. Ondanks de eigenaardige positionering van de gevel op de verdiepingen behouden de leefruimtes van de bel-etage hun rechthoekige vorm aangezien het perceel schuin in het huizenblok ligt en de achtergevel dezelfde lijn volgt.

3 Beizegemstraat 56. Hoeve Den Bels.

Hoeve *Den Bels*, vroeger gekend onder de naam *Laskouter*, is een van de schaarse voorbeelden van nog bestaande oude landbouwbedrijven in Brussel. Ze wordt reeds vermeld in een testament van de 17e eeuw. De gebouwen die rond een trapeziumvormige binnenkoer staan, dateren waarschijnlijk uit de 18e en 19e eeuw. Op de vernieuwde schuur staat het jaartal 1812. Het landbouwbedrijf, werkzaam tot in de jaren 1960, bezat grond die in deze periode werd verdeeld. Enkel de in stand gebleven gebouwen en een oude boomgaard beneden aan het erf langs de Weidestraat staan er nog.

Op 1 augustus 2007 werd door de Stad Brussel een aanvraag tot klassering van het goed ingediend.

Art-decohuis, Charles Cammaertstraat 32

4 Charles Cammaertstraat 32

Dit huis in art-decostijl, gebouwd in 1929, sluit het perspectief af van de Philippe Vander Elststraat. Het onderscheidt zich van de andere gebouwen in de straat door het gebruik van rode kleurtoetsen die van de compositie één geheel maken en haar een bepaalde kracht verlenen. Het spel van vormen en kleuren verleent het bouwwerk in zijn directe omgeving een bijzonder karakter.

Sint-Niklaaskerk

5 Sint-Niklaasplein 5. Sint-Niklaaskerk.

De Sint-Niklaaskerk gaat minstens terug tot de 12e eeuw. Van de Romaanse kerk blijft enkel een deel van de toren over. Deze is meermaals veranderd, met name tijdens de restauratiewerken die waarschijnlijk begonnen zijn op het einde van de 17e eeuw. Als we naar de voorgevel kijken, zien we hoe de torenmassa op harmonieuze wijze in het schip geïntegreerd is door een spel van voluten en alsook door het elegante motief van het kromlijnige fronton dat de hoofdepoort bekroont. Vensters onder de rondbogen verlenen een zeker ritme aan de zijgevels met hun sterk ingetogen opbouw door de afvlakking van de hoeken van de toren en door de bogen van de halfkoepel bij de kruising van het transept en het koor. De in 1939 ontwijde kerk is sinds 14 maart 1940 een geklasseerd monument. Sindsdien staat dit gebouw open voor culturele activiteiten in verband met de lokale geschiedenis en cultuur.

6 Leo XIII-straat 15.

Deze straat, die vroeger Abdijweg heette, draagt tegenwoordig de naam Leo XIII. In 1954 veranderde ze van naam als aandenken aan het verblijf van Monseigneur Pecci (1810-1903), apostolische nuntius te Brussel, en die later paus werd onder de naam Leo XIII.

Het huis op nummer 15 werd omstreeks 1934 in modernistische stijl gebouwd. Het is een eenvoudig bouwwerk met een gevel in sombere rode baksteen dat zich duidelijk aftekent tegen een onderbouw in blauwe steen.

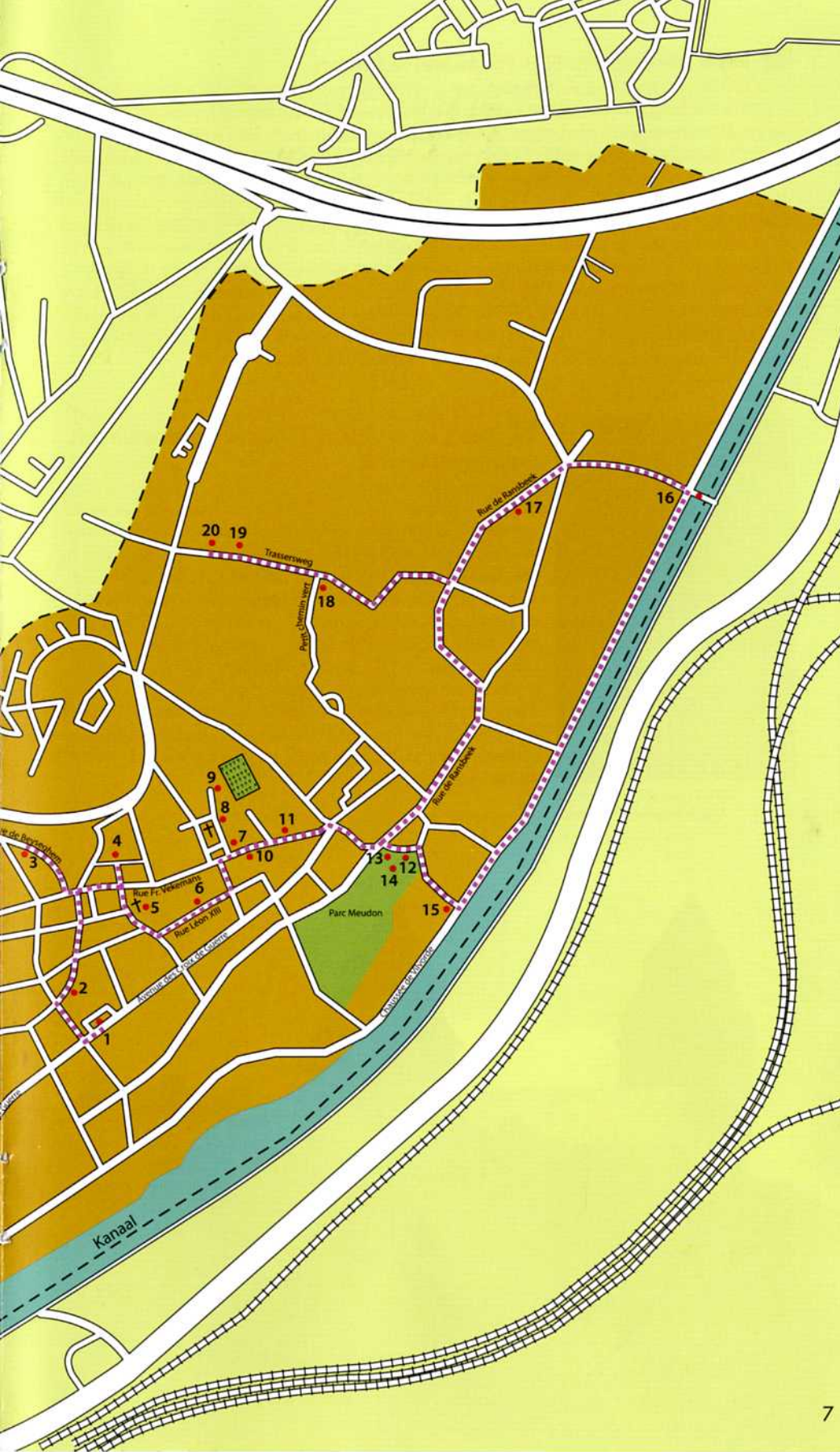
Als we de voorgevel aandachtig bekijken, is elke travee gemakkelijk te herkennen door een specifiek architecturaal detail. Links verbindt een steunmuur, die doet denken aan een spoor, de vensters van het gelijkvloers met die van de eerste verdieping. Rechts bevindt zich boven het toegangssas een kleiner venster, uitgewerkt als een bovenraam van een deur. De traphal die zich waarschijnlijk in het centrum van de compositie bevond, verbindt op stilistische en functionele wijze de twee lokalen. Deze eenvoudige en discrete details zetten de schijnbaar symmetrische gevel kracht bij en verlenen hem een grote samenhang.

Voorgesteld wandelparcours:

- > **De wandeling begint in het parkje tussen het Boomgaardpad en de Oorlogskruisenlaan.**
  - > Naar rechts de Gemenebeemdenstraat inslaan, dan naar rechts de Heembeekstraat in.
  - > De Heembeekstraat volgen tot de François Vekemansstraat. De straat oversteken en de Beizegemstraat nemen tot de Hoeve Den Bels.
  - > Rechtsomkeer maken en de tweede straat links nemen, de Philippe Vander Elststraat.
  - > Rechtsomkeer maken, de François Vekemansstraat oversteken en de Philippe Vander Elststraat volgen tot aan de Sint-Niklaaskerk.
  - > Rond de kerk lopen en de Marjoleinstraat nemen. De eerste straat links nemen, de Leo XIII-straat.
  - > De Leo XIII-straat volgen, links de IJzerkruisenlaan inslaan en doorlopen tot aan de kerk.
  - > Rechts van de kerk de Sint-Pieter-en-Paulusstraat inslaan.
  - > Rechtsomkeer maken en links de François Vekemansstraat inslaan.
  - > De François Vekemansstraat volgen, daarna door de Ransbeekstraat, dan naar rechts de Bosduifstraat in.
  - > De Bosduifstraat volgen, daarna de Meudonstraat volgen tot aan het kanaal.
-
- > **De wandeling vervolgen via de Ransbeekstraat**
  - > hetzij door rechtsomkeer te maken tot de Ransbeekstraat en naar rechts te nemen in de straat
  - > hetzij door zich naar de Budabrug te begeven via de Vilvoordelaan en links de Antoon van Osslaan te nemen tot aan de Ransbeekstraat.
  - > Rechts de Trassersweg inslaan.
  - > De Trassersweg volgen tot het kruispunt met de Korte Groenweg.
  - > De Trassersweg volgen.

7 Peter Benoitplein. Sint-Pieter-en-Pauluskerk.

Vanaf 1911 klaagt de kerkfabriek de verloedering aan van de twee kerken, die de parochie rijk is. Bovendien worden na 1920 de twee kerkgebouwen van de gemeente te klein om de steeds toenemende groep kerkgangers – als resultaat van de bevolkingsgroei – op te vangen. In 1927 beslist de gemeenteraad een nieuw gebouw op te richten om de twee bestaande kerken te vervangen. De bouw van deze nieuwe kerk gewijd aan Sint-Pieter en -Paulus maakt deel uit van het grootse project dat de aanleg van nieuwe verkeersaders en de stedelijke ontwikkeling van de agglomeratie als doel heeft. Het Peter Benoitplein wordt aangelegd en doet dienst als kerkplein, terwijl de Kruisberg achter het koor van de kerk wordt doorgetrokken om een verbinding te maken met de Kraatveldstraat. De brand die in 1932 de oude Sint-Pieter-en-Pauluskerk vernielt, versnelt de bouw van de nieuwe kerk. De architect Julien De Ridder (1891-1963) zet in 1935 een monumentaal, rationeel en provinciaal getint bouwwerk neer. Vooral de twee monumentale bakstenen torens, opgelegd door het aartsbisdom om de twee niet meer in gebruik zijnde kerken te symboliseren, benadrukken dit karakter. Paul Stoffijn (1884-1945) is de kunstenaar die werkte aan de opmerkelijk opengewerkte bas-reliefs en aan het timpaan van de hoofdingang. Naast de wijding aan Sint-Pieter, verwijzen de aangehaalde thema's hoofdzakelijk – en dat is zeldzaam – naar het Oude Testament.

Detail van het fronton van de Sint-Pieter-en-Pauluskerk

8 Peter Benoitplein. Herdenkingsmonument voor Peter Benoit.

Het herdenkingsmonument voor Peter Benoit (1834–1901) is opgericht ter nagedachtenis aan deze Belgische componist. Na zijn studies aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel behaalt hij de Prijs van Rome waardoor hij de kans krijgt zijn opleiding in Duitsland en Hongarije verder te zetten. Hij volgt daarna J. Offenbach op als directeur van de Bouffes-Parisiens. In 1867 neemt hij de leiding op zich van de muziekschool van Antwerpen. Als componist hoort hij thuis in de romantische traditie van de 19e eeuw en stimuleert hij de Vlaamse cultuur en muziek. Het bronzen medaillon met zijn afbeelding, gemaakt door de beeldhouwer Alfred Courtens (1889-1967), werd op 7 januari 1951 ingehuldigd. De kunstenaar had zich onderscheiden bij de uitvoering van belangrijke klassiek geïnspireerde overheidsopdrachten zoals bv. het standbeeld van Koning Albert I vóór de Koninklijke Bibliotheek.

Achtergrondillustratie:
zicht op de twee torens van de Sint-Pieter-en-Pauluskerk

**9 Sint-Pieter-en-Paulusstraat 11.
Pastorie van de Sint-Pieter-en-Pauluskerk.**

Niet ver van de Sint-Pieter- en-Pauluskerk laat de Stad Brussel in 1935 een pastorie bouwen, een project dat wordt toevertrouwd aan architect François Malfait. Dit bouwwerk in modernistische stijl en vervaardigd uit rode baksteen bestaat uit een subtiële samenstelling van verschillende volumes van opeenvolgende inspringende gedeelten. De harmonieuze overgang tussen de verschillende vlakke gedeelten van de gevel wordt bekomen door bepaalde constructiedetails die getuigen van grote nauwkeurigheid bij de conceptie van het gebouw. De afgeronde hoeken van de volumes of het plaatsen van grote ramen op de scherpe kanten van de volumes nemen die functie op zich. Vooral de hoekvensters creëren een perspectief op het volgende vlak, te meer omdat de pijler op de hoek van de twee muurvlakken met lichtkleurige tegels is bekleed waardoor dit minder opvallend is. De toegangsdeur komt goed tot haar recht dankzij een monumentale pijler bekleed met blauwe stenen. Het raam boven de deur is versierd met een kruis en benadrukt op ondubbelzinnige wijze de functie van de plaats.

Modernistische pastorie van de Sint-Pieter-en- Paulusparochie

10 François Vekemanstraat 73. Oud-gemeentehuis.

Frans Vekemans zou, in het midden van de 18e eeuw, als eerste landbouwer van Brabant begonnen zijn met de teelt van het product van de toekomst: de aardappel. Het oud-gemeentehuis van Neder-Over-Heembeek is een klein gebouw in late neoklassieke stijl, in 1864 opgetrokken in baksteen. Na de inlijving van de gemeente in 1921 werd het gebouw omgevormd tot politiebureau en bibliotheek vooraleer het Pedagogisch Centrum Vlaesendael er een onderkomen vond.

11 François Vekemanstraat 53.

Dit huis is in 1969 ontworpen door architect Jan Fellemans om er zijn kantoor en persoonlijk logies van te maken. Oorspronkelijk was er op het gelijkvloers naast het professionele gedeelte van het gebouw een eenvoudige parkeerplaats zonder garagedeur. Op de verschillende verdiepingen wisselen vensterlijsten en massieve steunmuren elkaar af. Die raamgedeelten vormen een glad oppervlak dat contrasteert met het vibrerende aspect van de steunmuren die bekleed zijn met kleine tegels. De poging van de architect om alle ondersteunende overgangselementen weg te moffelen is duidelijk zichtbaar op de eerste verdieping waar een tussenpijler overgaat in de onderverdelingen van het raamwerk.

Huis van architect Fellemans, toen nog geïsoleerd van zijn omgeving (ASB TP 93200)

12 Bosduifstraat. Romaanse toren.

De Romaanse toren van de oude Sint-Pieter-en-Pauluskerk van Neder-Heembeek werd gebouwd ter vervanging van verscheidene oratoria en dateert van het einde van de 11e eeuw. De toren zou oorspronkelijk als toeluchtsoord gediend hebben, de inwoners konden er immers beschutting vinden door bij aanvallen de verwijderbare ladders op te halen. Het schip dat vervolgens aan het middeleeuwse bouwwerk werd toegevoegd, werd verscheidene malen herbouwd. De laatste versie werd voltooid in 1860, en op 21 augustus 1932 volledig vernield door een brand veroorzaakt door een blikseminslag. De breukstenen van zandsteen die hoofdzakelijk hier en ook in de Sint-Niklaaskerk worden gebruikt, komen waarschijnlijk uit de plaatselijke steengroeven, zoals de grote centrale uitholling van de sociale wijk "Val Maria". Het Meudonpark, waar de Meudontoren en *De Kluis* staan, is sinds 1997 geklasseerd.

13 Bosduifstraat. De Kluis.

Dit gebouwtje van het oude *Godshuis der vijf Broerkes* voor behoeftigen, dat *De Kluis* werd genoemd, is in 1487 opgericht door Nicolas de Vucht, rekenmeester aan het hof van Brabant ten tijde van het regentschap van Maximiliaan van Oostenrijk. In het godshuis waren vijf woningen onder hetzelfde dak gevestigd, om vijf arme grijsaards afkomstig uit een van de twee dorpen van Neder-Over-Heembeek onderdak te geven. Het werd degelijk gerestaureerd op het einde van de 19e eeuw door de eigenaar van het Meudonkasteel, notaris Albert De Ro, en later door de Stad omstreeks 1960. Het Meudonpark waar de Romaanse toren en *De Kluis* staan is sinds 1997 geklasseerd.

14 Bosduifstraat. Meudonpark.

Het Meudonpark strekt zich uit over een gedeelte van de oude Franse tuinen die door de eigenaars van het Meudonkasteel in 1931 werden opgehoogd. Het vormt een groene overgangszone tussen de agglomeratie en de sterk geïndustrialiseerde zones van de gemeente. Een poort van het oude Meudonkasteel, gebouwd in 1908 in middeleeuwse stijl, verleent toegang tot het park. Het park werd in 1982 met veel zorg door de Stad Brussel opnieuw aangelegd en biedt een afwisseling tussen open vlaktes en bossen. Doorheen het hele park slingeren kronkelwegen langs een origineel kunstwerk: *Het Geogram*. Deze initiatie in het reizen neemt de bezoeker mee op een denkbeeldige wandeling naar onwaarschijnlijke bestemmingen waarvan de namen vermeld staan op de metalen platen die de paden afboorden. Het park is sinds 1997 geklasseerd.

15 Vilvoordsesteenweg 144. Meudonpaviljoenen.

Deze twee gebouwtjes in Lodewijk XV-stijl zijn de overblijfselen van een uitgestrekt domein. De aanleg ervan omstreeks 1765 wordt toegeschreven aan Ferdinand-Philippe-Antoine de Boonem, zijn echtgenote Catherine Blondel en zijn zuster Marie-Ferdinande de Boonem. Tot het domein behoorden een kasteel, een orangerie, vijvers, fontein en tuinen met twee paviljoenen die de hoofdingang van het domein aangaven. Het kasteel droeg de naam Meudon, een allusie op het kasteel van Meudon in de buurt van Versailles dat aan het eind van de regeerperiode van Lodewijk XIV een roemrijke periode kende (1643-1715). In 1931 verkrijgen de eigenaars van het goed een afbraakvergunning voor het volledige domein. Het kasteel wordt met de grond gelijk gemaakt, de vijvers en fontein worden gedempt en alleen de paviljoenen aan de ingang en de neomiddeleeuwse poort blijven staan. Zij getuigen van het luisterrijke verleden en de buitengewone architectuur van deze plaats.

Paviljoenen bij de ingang van het vroegere Meudonlandgoed

16 Vilvoordsesteenweg. De Budabrug

Vanaf de Meudonpaviljoenen is het metalen silhouet van de *Budabrug* te zien. Deze hefbrug met zijn opmerkelijke structuur bevindt zich aan de ingang van de haven van Brussel. De brug ontleent zijn naam aan een oude hoeve die niet ver daarvandaan gebouwd werd en de naam Buda kreeg naar aanleiding van de overwinning die de Oostenrijkers in 1686 behaalden op de Turken. Deze veldslag betekende het einde van de Ottomaanse opmars in Europa. Het huidige bouwwerk, dat in 1955 ingehuldigd werd door prins Albert, vervangt een brug die gebouwd werd in 1934 en vernietigd tijdens de Tweede Wereldoorlog.

17 Ransbeekstraat 310. Onderzoekscentrum van de Groep Solvay.

In dit grote onderzoekscentrum, gebouwd tussen 1959 en 1965, zijn de laboratoria van de Groep Solvay ondergebracht. De zuivere, eenvoudige lijnen van het gebouw ontworpen door architect Henri Montois (1920-) verwijzen naar onderzoek en administratie, de twee functies waarvoor het gebouw gebruikt wordt. Beide functies worden uitgeoefend in een van de twee T-vormige vleugels van het gebouw. De toegankelijkheid van het structuurontwerp en de organisatie wordt nog benadrukt door de ligging van het gebouw op de helling van een ontruimd terrein waardoor het volledig tot zijn recht komt. Het restaurant, van de hand van E. Cosac, bevat muurkeramieken van het Atelier de Dour (Roger Somville, M-H Bataille, C. Lambert) met als thema *Vrije tijd*.

Art-decohuis Groenstraat 147 en huis ernaast

18 Korte Groenweg 147.

Dit huis in art-decostijl, gelegen op het platteland, maakt deel uit van een origineel geheel van twee aanpalende woningen. Deze uitzonderlijke situatie is het resultaat van urbanisatieprojecten die opgestart zijn door de gemeente maar slechts gedeeltelijk zijn uitgevoerd. Het plan voorzag het aanleggen van een volledig nieuwe wijk langs de Korte Groenweg en de Trassersweg. Enthousiaste investeerders en particulieren zijn de daadwerkelijke uitvoering van het plan zelfs voor geweest en hebben huizen gebouwd te midden van de voorziene veelbelovende wijken. De wijken zijn er nooit gekomen en alleen het bevreemdende beeld van deze door velden omringde, geïsoleerde rijhuizen blijft nog over.

De gevel is een mooi voorbeeld van de integratie van verschillende volumes, een werkwijze die in dit geval minder problemen oproept door de bijzondere manier waarop wordt omgegaan met materialen en kleuren. De ongepleisterde bakstenen bovendorpels van de bel-etage verwijzen bijvoorbeeld naar de vorm van het dak dat

erboven uitsteekt. In een rechte travee loopt een bepleisterde pijler langs de vensters van de twee verdiepingen om de aandacht te vestigen op het vooruitspringende gedeelte van de gevel.

19 Trassersweg 347. Hoeve Nos Pilifs.

Hoeve *Nos Pilifs* legt zich toe op de omkadering en valorisatie van volwassen gehandicapte werknemers. Het succesvolle project heeft in de hele wijk een dynamiek op gang gebracht en is een mooi voorbeeld van een ecologische en duurzame onderneming. Deze onderneming bezit namelijk een ecologische vijver en de gebouwen zijn passief of opgetrokken met pleisterspecie. Dit is het werk van de architecten O. Dellicour, W. Franche en J. Meganck.

20 Trassersweg 381.

De gevel van dit originele, hedendaagse gebouw combineert materialen van verschillende aard en kleur. Centraal in de gevel bevindt zich een venstertravee die ter hoogte van de eerste verdieping uitloopt in een groot horizontaal raam waarlangs een muurvlak loopt vervaardigd uit sombere en ruw uitgehakte steen. De constructie met gladde, lichte panelen die vlak vóór de gevel staat, verbergt op vernuftige wijze de installatie die toegang verleent tot de garage.

Het erfgoed van de Stad Brussel associeert men dikwijls met het centrum van de hoofdstad. Maar ook de rand van Brussel bezit een overvloed aan plaatsen met een uitzonderlijk erfgoed. Met deze brochure willen we u graag laten kennismaken met het gehucht Neder-Over-Heembeek doorheen de industrie, de landbouw, de natuur, het centrum, enz. van deze gemeente. De themawandeling stelt u eveneens in staat het rijke erfgoed van onze hoofdstad te ontdekken in andere wijken dan de Brusselse vijfhoek. Zo kunt u door een willekeurige straat in te slaan, een overblijfsel ontdekken van het rurale verleden dat verweven is met het industriële en residentiële heden terwijl u mijmert over de toekomst van deze wijk, ...

Christian Ceux,
*Schepen van Stedenbouw
en Mobiliteit*

Verantwoordelijke uitgever: Christian Ceux – Stadhuis, Grote Markt, 1000 Brussel

Ontwerp, teksten en foto's zonder vermelding: Bénédicte de Ghellinck, Quentin Demeure, Vincent Heymans

Coördinatie: Cel Historisch Erfgoed

Presentatie, grafisme: André Dael

Omslagfoto: Oud-Gemeentehuis van Neder-Over-Heembeek (ASB, FCP)

Voor de Cel Historisch Erfgoed: Paula Cordeiro, Bénédicte de Ghellinck,

Quentin Demeure, Vincent Heymans, Marie-Noëlle Martou

Afkortingen: ASB: Archieven Stad Brussel; FCP: Cartes Postales (Briefkaart) Fonds; FI: Iconografisch Fonds; TP: Travaux Publics (Openbare Werken) Fonds; KBR: Koninklijk Bibliotheek Albert Iste.

Met dank aan:

Archien Stad Brussel

KBR

KBR·e

VZW De Groene Wandeling van N-O-Heembeek

W.D.: D/2009/8333/2 - februari 2009